

Bijlage 3. Voortoets Natura 2000-gebieden

1. Inleiding

De Natura 2000-gebieden van het dal van de Drentse Aa (Drentse deel) en het Zuidlaardermeer liggen respectievelijk gedeeltelijk en geheel binnen het beïnvloedingsgebied van de herinrichting van de drinkwaterwinning Onnen. Aangezien de gebieden Drentse Aa en Zuidlaardermeer als respectievelijk Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied onder de Natuurbeschermingswet vallen, dienen ontwikkelingen in deze gebieden getoetst worden. Deze toets of passende beoordeling is een stappenschema waarbij in de eerste stap vastgesteld wordt of er effecten optreden en of er een kans is dat deze effecten significant negatief zijn. De eerste stap heet ook wel voortoets. Hierin wordt per relevante soort of habitatype de mogelijke effecten van de herinrichting drinkwaterwinning Onnen afgezet tegen de instandhoudingsdoelen en de staat van instandhouding in het gebied ten opzichte van nationale tendensen.

2. Beschrijving beschermde gebieden

Dal van de Drentse Aa

In het Habitatrichtlijngebied Drentse Aa wordt gestreefd naar herstel van het beekstelsysteem met geleidelijke overgangen van infiltratie en kwel. De complete instandhoudingsdoelstellingen zijn weergegeven in bijlage 6 van het MER-rapport. Alleen een deel van de benedenloop van de Drentse Aa ligt binnen de invloedssfeer van de herinrichting van de drinkwaterwinning Onnen. Op grond van de natuurdoeltypenkaart is een inschatting gemaakt van de soorten en habitatypes die in dit deel van het Drentse Aa gebied voorkomen.

Tabel 1 Voorkomende soorten en habitatypes van het Habitatrichtlijngebied Drentse Aa

Habitattypen	Voorkomen in plangebied	Status
Stuifzandheiden met struikhei	Nee	-
Zandverstuivingen	Nee	-
Vochtige heiden	Ja	-
Jeneverbesstruwelen	Nee	-
Heischrale graslanden	Mogelijk	-
Blauwgraslanden	Ja	-
Eiken-haagbeukenbossen	Nee	-
Oude eikenbossen	Ja	-
Vochtige alluviale bossen	Ja	-
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	Ja	-
Zure vennen	Nee	-
Riveren en beken met waterplanten	Nee	-
Actief hoogveen	Nee	-
Overgangs- en trilvenen	Mogelijk	-
Pioniervegetaties met snavelbiezen	Mogelijk	-
Hoogveenbossen	Nee	-
Habitatrichtlijnsoorten		
Rivierprik	Ja	Leef- en voortplantingsgebied
Bittervoorn	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Grote modderkruiper	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Kleine modderkruiper	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Kamsalamander	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Rivierdonderpad	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Aanvullend		
Watersnip	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Paapje	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied
Grauw klauwier	Mogelijk	Leef- en voortplantingsgebied

Zuidlaardermeer

De concept-instandhoudingsdoelstellingen voor het Vogelrichtlijngebied het Zuidlaardermeer zijn gericht op het behoud en uitbreiding van populaties riet- en moerasvogels, grutto's en leefgebieden voor kleine zwaan, kolgans, smient en visarend. De complete instandhoudingsdoelstellingen zijn weergegeven in bijlage 6 van het MER-rapport. Omdat het gehele gebied binnen de invloedssfeer van de herinrichting van drinkwaterwinning Onnen ligt, kan er vanuit worden gegaan dat alle soorten waarvoor het gebied is aangewezen binnen het beïnvloedingsgebied voorkomen.

Tabel .... Voorkomende soorten van het Vogelrichtlijngebied Zuidlaardermeer

Vogelrichtlijnsoorten	Voorkomen in plangebied	Status
Porseleinhoen - b	Ja	Leef- en voortplantingsgebied
Roerdomp - b	Ja	Leef- en voortplantingsgebied
Kleine zwaan - n	Ja	Rust- en slaappleats, foerageergebied
Visarend - n	Ja	Leefgebied
Smient - n	Ja	Rust- en slaappleats, foerageergebied
Kolgans - n	Ja	Rust- en slaappleats, foerageergebied
Rietzanger - b	Ja	Leef- en voortplantingsgebied
Aanvullend		
Grote modderkruiper	Ja	Leef- en voortplantingsgebied
Grutto	Ja	Leef- en voortplantingsgebied

3. Effecten

Mogelijke effecten van de herinrichting van de drinkwaterwinning Onnen bestaan uit veranderingen in de grondwaterstanden en veranderingen in de kwel- en infiltratiesituatie. De Habitattypen van de Drentse Aa, die binnen het beïnvloedingsgebied aanwezig zijn, zijn alle gevoelig voor veranderingen in de grondwaterstand en/of veranderingen in de kwel- en infiltratiesituatie, behalve het Habitatype Oude eikenbossen. Ook de soorten Kamsalamander en Watersnip zijn gevoelig. Voor de vissoorten van de Drentse Aa zijn de veranderingen in grondwaterstand of kwel en infiltratie minder relevant.

Voor alle soorten van het Zuidlaardermeergebied zijn veranderingen in de grondwaterstand en/of de kwel- en infiltratiesituatie relevant, behalve voor Visarend en Grote modderkruiper die minder gevoelig lijken te zijn.

Drentse Aa

Door verplaatsing van de waterwinning Onnen naar het oosten, zal het natuurlijke hydrologische systeem van de Drentse Aa minder beïnvloed worden. In het dal zal op plaatsen waar infiltratie voorkomt de infiltratie afnemen en daar waar kwel voorkomt zal de kwel toenemen. Ook zal de oppervlakte met kwel groter worden. Door het toenemen van de kwelintensiteit en de oppervlakte met kwel in de wortelzone, zullen de potenties voor kwelafhankelijke natuur toenemen. Op plaatsen waar nu grotendeels infiltratie voorkomt, zoals in het gebied van de Kappersbult, zal de infiltratie afnemen, hetgeen leidt tot een gunstiger situatie voor de doelvegetaties. Mogelijke effecten van de herinrichting van drinkwaterwinning Onnen zijn uitsluitend positief voor de soorten en habitattypen van de Drentse Aa. De winning beïnvloedt slechts een klein deel in het noorden van het Habitatrictlijngebied (figuur 2.1 van MER-rapport).

Zuidlaardermeer

In de Onnerpolder en in de petgaten leidt de verplaatsing van de winning tot vermindering van de infiltratie, maar in het algemeen niet tot een kwelsituatie. Vanwege de ruime aanwezigheid van voedend oppervlaktewater veranderen de grondwaterstanden nauwelijks. De verandering van infiltratie heeft geen effecten op de rietvogels en grutto's die hier

voorkomen, te meer daar in de autonome ontwikkeling de peilen in het natuurdeel van de polder verhoogd zullen worden.

In de Oostpolder en de oeverlanden neemt de infiltratie toe. In alternatief 2 neemt de infiltratie in de oevers sterker toe dan in alternatief 1. In alternatief 3 is dit effect nog minder dan in alternatief 1. Door de ruime aanwezigheid van oppervlaktewater en het intensieve slotenstelsel gaat de toename van infiltratie nauwelijks gepaard met grondwaterstandsval. Door de sterkere infiltratie zal de invloed van het boezemwater mogelijk groter kunnen worden. Deze zal nog versterkt worden door de autonome ontwikkelingen, waarbij in de natuurgebieden van de Oostpolder de peilen verder verhoogd zullen worden in combinatie met regelmatige inundaties (zomerpolders). Door het instellen van een meer natuurlijk peilbeheer op het Zuidlaardermeer met hogere voorjaarspeilen zullen de oeverlanden ook meer doorstroomd worden met boezemwater.

Hierdoor kan de doorstroming met gebufferd oppervlaktewater groter worden en kan zich in de oeverlanden een (soorten)rijker en een meer gevarieerdere riet- en ruigtevegetatie ontwikkelen met mogelijkheden voor Roerdomp, Rietzanger en Porseleinhoen.

Het gebied blijft geschikt als rust- en slaapplek voor Kleine zwaan, Smient en Kolgans.

In het gebied ten oosten van het Zuidlaardermeer (Wolfsbarge e.o) dalen de grondwaterstanden licht, waardoor hier de foerageermogelijkheden voor Kleine zwaan, Smient en Kolgans mogelijk verminderen. In het gebied komen in de huidige situatie geen natte graslanden voor, zodat het gebied weinig interessant is als foerageergebied en het negatieve effect als gevolg van de herinrichting van de drinkwaterwinning nihil is. In het overige deel van het gebied blijven foerageermogelijkheden bestaan voor deze soorten. Als gevolg van de autonome ontwikkeling nemen in het gebied de foerageermogelijkheden voor Kleine zwaan, Smient en Kolgans sterk toe.

Visarend en Grote modderkruiper maken vooral gebruik van het Zuidlaardermeer zelf. Dit habitat blijft intact.

4. Conclusies

Door de verwachte toename van kwel en afname van infiltratie in het Drentse Aa gebied heeft verplaatsing van de grondwaterwinning, in alle drie alternatieven een positief effect.

De herinrichting van de drinkwaterwinning Onnen heeft geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor de vogelsoorten van het Zuidlaardermeer. Als de invloed van gebufferd water in de Oostpolder en oeverlanden toeneemt, is zelfs sprake van een positief effect op de instandhoudingsdoelen van Roerdomp, Rietzanger en Porseleinhoen. De toetsing aan de Natuurbeschermingswet is met deze conclusies uit de voortoets afgerond, waardoor er geen vergunning op grond van deze wet aangevraagd hoeft te worden.